

Pelaksanaan Aktiviti Pembelajaran Berasaskan Masalah dalam Proses Pengajaran dan Pembelajaran Bahasa Melayu

Alizah Lambri

alizah@fbk.upsi.edu.my

Jabatan Bahasa dan Kesusasteraan Melayu,
Fakulti Bahasa dan Komunikasi, Universiti Pendidikan Sultan Idris.

Zamri Mahamod

d_zam@ukm.my

Jabatan Inovasi Pembelajaran dan Pengajaran,
Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

ABSTRAK

Aktiviti Pengajaran dan Pembelajaran atau P&P Bahasa Melayu pada peringkat universiti didapati masih lagi bercorak konvensional dan kurang melibatkan peranan pelajar. Justeru, kajian ini cuba membincangkan aktiviti pembelajaran berasaskan masalah (PBM) yang dilaksanakan oleh pensyarah dalam proses P&P Bahasa Melayu di sebuah IPTA sebagai usaha menggalakkan penglibatan aktif pelajar dalam proses P&P. Seorang pensyarah Bahasa Melayu dan 21 orang pelajar Ijazah Sarjana Muda Pendidikan Bahasa Melayu telah dipilih secara bertujuan sebagai peserta kajian. Kaedah pemerhatian dan temu bual digunakan bagi tujuan pengutipan data. Data dianalisis secara deskriptif dan dipersembahkan dalam bentuk naratif. Dapatan kajian menunjukkan aktiviti PBM merupakan aktiviti P&P yang disukai dan menyeronokkan bagi para pelajar. Walau bagaimanapun, perancangan yang teliti perlu dilakukan bagi memastikan aktiviti PBM dalam proses P&P Bahasa Melayu dapat dijalankan dengan lebih baik. Beberapa cadangan penambahbaikan dalam aktiviti PBM yang telah dicadangkan oleh para pelajar turut dimuatkan dalam kajian ini.

Kata Kunci Pembelajaran berasaskan masalah; P&P bahasa Melayu; berpusatkan pelajar; strategi pengajaran; pembelajaran bermakna.

ABSTRACT

Teaching and learning of Malay Language at the university is still based on the conventional pattern and the student role is minimal. Therefore, this study

attempts to discuss the problem-based learning (PBL) activities implemented by the lecturers in the process of teaching and learning of Malay language at a university in an effort to encourage active participation of the students. A Malay language lecturer and 21 students of Bachelor of Education (Malay Language) were selected as the participants of this study by using purposive sampling technique. Observation and interview were employed as the main techniques of data collection. The collected data were descriptively analysed and presented in a narrative form. The findings showed that the students liked PBL activity and found it interesting. However, a thorough planning is needed to ensure that PBL activity in teaching and learning process of Malay language is smoothly executed. In addition, this research also includes some recommendations proposed by the students in relation to the improvement of PBL activity.

Keywords *Problem-based learning; teaching and learning of Bahasa Melayu; student centered; learning strategy; meaningful learning.*

PENGENALAN

Setiap individu belajar dengan cara yang berbeza. Jika seseorang pendidik hanya menggunakan satu kaedah pengajaran sahaja, pelajar akan menjadi bosan dan tidak seronok untuk mengikuti sesi pembelajaran. Namun, sekiranya pendidik sama ada guru mahupun pensyarah bijak mengaplikasikan pelbagai kaedah dalam pengajarannya, hal ini akan dapat meningkatkan pemahaman pelajar serta menarik minat pelajar untuk mengikuti sesi P&P. Pelajar diandaikan dapat menerima sekurang-kurangnya satu daripada kaedah yang dilaksanakan oleh pendidik semasa P&P berlangsung. Hal ini demikian kerana, kaedah dan pendekatan pengajaran yang digunakan oleh seseorang pendidik akan dapat mempengaruhi pendekatan dan cara seseorang pelajar itu belajar.

KONSEP PEMBELAJARAN BERASASKAN MASALAH

Pembelajaran berasaskan masalah (PBM) adalah salah satu daripada strategi pembelajaran yang berpusatkan pelajar. Menurut Berhanuddin et.al (2009), PBM ialah pembelajaran aktif dan berpusatkan pelajar yang menggunakan masalah tidak berstruktur sebagai titik permulaan proses pembelajaran. Manakala, Barrows dan Myers menyatakan PBM

merupakan satu pendekatan yang lengkap terhadap pembelajaran. Selain itu, PBM juga merupakan aktiviti P&P yang menyokong teori pembelajaran konstruktivisme, iaitu pelajar secara aktif membina kefahaman sendiri apabila melalui pengalaman pembelajaran yang memerlukan mereka banyak berdikari dalam mencari jawapan dan penyelesaian kepada masalah.

Dalam aktiviti PBM, masalah merupakan stimulasi kepada pembelajaran (Uden dan Beamont 2006), iaitu proses pembelajaran dirangsang oleh masalah terbuka dan mencabar. Dalam konteks P&P di dalam kelas, pelajar dengan bimbingan pensyarah meneroka isu pembelajaran berdasarkan masalah yang diberi. Masalah sebenar yang relevan serta bermakna dijadikan sebagai fokus dalam proses pembelajaran. Semasa aktiviti PBM berlangsung, pelajar belajar dalam satu kumpulan dan bekerjasama mengenal pasti masalah, isu pembelajaran dan sama-sama bertanggungjawab melaksanakan tugas yang telah dipersetujui oleh ahli kumpulan yang lain. Bagi pensyarah pula, pensyarah hanya berperanan sebagai pembimbing yang membimbing pembelajaran pelajar dan memantau aktiviti PBM yang dilaksanakan.

PENYATAAN MASALAH

Aktiviti-aktiviti pengajaran yang menggalakkan penglibatan pelajar dalam pembelajaran amat kurang digunakan dan diamalkan oleh pensyarah dalam sesi pengajaran mereka. Kebanyakan pengajar sama ada guru atau pensyarah didapati masih lagi terikat dengan kaedah pengajaran yang berpusatkan pengajar seperti teknik kuliah (Juliawati 2006, Noor Razah 2006 dan Norlela 2007). Kaedah pengajaran yang bersifat suapan, induktif dan teknik kuliah yang hanya mementingkan supaya pelajar menerima pengajaran yang disogok oleh pensyarah sebenarnya tidak lagi sesuai dengan pembaharuan kurikulum dan perubahan budaya belajar dan budaya mengajar.

Menurut Zamri dan Nur Aisyah (2011), kebanyakan para pendidik Bahasa Melayu masih menggunakan kaedah tradisi dalam proses P&P. Hal ini menyebabkan pelajar kurang memahami dan mengetahui perkara yang telah mereka pelajari. Manakala, menurut Nur Fadzilah (2010) kebanyakan pengajaran di peringkat tertinggi di Malaysia dijalankan secara kaedah visual dan auditori serta perbincangan di dalam kelas. Senario tersebut menyebabkan proses pengajaran dan

pembelajaran bersifat satu hala, iaitu hanya melibatkan komunikasi antara pelajar dan pensyarah. Dalam situasi seperti ini, pelajar hanya mendengar pengajaran daripada pensyarah dan mencatat isi kandungan pelajaran yang disampaikan. Selain itu, terdapat juga pensyarah yang hanya menggunakan kaedah kuliah untuk semua kelas tanpa berusaha mempelbagaikan kaedah mengikut kumpulan pelajar yang berbeza. Hakikatnya, pelajar mempunyai gaya belajar yang berlainan, corak pengajaran dan pembelajaran juga perlu berubah seiring dengan peredaran masa dan zaman.

Sehubungan itu, menurut Felder, strategi-strategi yang beliau gunakan untuk meningkatkan proses P&P antaranya ialah penglibatan pelajar secara aktif dan keperluan pelajar bekerja secara berkumpulan dalam suasana yang selesa semasa kuliah. Kajian beliau menunjukkan kebanyakan pelajar merupakan '*sensing learners*', iaitu mereka suka kepada perkara-perkara yang benar-benar berlaku di sekeliling mereka. Beliau turut mendapati bahawa, pelajar tidak menunjukkan minat sekiranya pengajar tidak mengaitkan apa-apa yang dipelajari dengan kehidupan sebenar (Cardellini, 2002). Oleh itu, kreativiti seseorang pendidik amat diperlukan agar dapat menggunakan pendekatan yang fleksibel dan dapat menarik minat pelajar untuk mengikuti sesi pembelajaran di dalam kelas.

TINJAUAN LITERATUR

Pembelajaran berasaskan masalah (PBM) merupakan strategi pembelajaran berpusatkan pelajar yang kerap digunakan dalam pengajaran dan pembelajaran. Kaedah ini merupakan salah satu pendekatan konstruktivisme yang melibatkan pelajar membina pengetahuan mereka sendiri dalam mempelajari satu komponen ilmu. PBM direka bentuk untuk menyediakan pelajar dengan situasi kehidupan sebenar bagi menyelesaikan masalah dunia sebenar (Shipra Vaidya 2009). Selain itu, PBM juga menggalakkan pembelajaran aktif dan dapat memupuk pemikiran kritikal, terbuka dan reflektif dalam kalangan pelajar (Nabishah et.al, 2009). Kaedah ini muncul sebagai kaedah pengajaran yang sangat penting dan terkenal dalam pendidikan peringkat universiti kebelakangan ini (Syakirah, 2011). Namun, masih dicuba dalam banyak kursus yang ditawarkan di institusi pengajian tinggi. PBM merangsang pembelajaran yang mendalam, pelajar selesa dengan persekitaran pembelajaran serta dapat membentuk satu ilmu yang bermakna kepada mereka (*personal meaning*).

Menurut Torp dan Sage (2002), PBM memberi fokus terhadap pengalaman pembelajaran yang melibatkan *minds on* dan *hands on* yang disediakan melalui penyiasatan dan keputusan daripada masalah yang sebenar. Dalam PBM, para pelajar diberikan suatu masalah atau situasi sebenar dan dikehendaki menyelesaikannya dengan mencari input-input daripada buku, jurnal, surat khabar, risalah, internet dan organisasi-organisasi terlibat. Di samping itu, menurut Graff dan Kolmos (2003), dalam mempelbagaikan pengajaran supaya dapat memenuhi gaya pembelajaran pelajar, pembelajaran berasaskan masalah (PBM) merupakan salah satu alternatif daripada pembelajaran aktif. Kajian Afandi (2006) mendapati, pelajar yang terlibat dalam aktiviti PBM menjadi lebih proaktif dan lebih bersedia menyumbang perkembangan idea yang lebih meluas.

Kajian Beachey (2007), Lin et al. (2010) dan Polyzois et al. (2010) mendapati bahawa, penggunaan kaedah PBM lebih berkesan dalam pembelajaran berbanding kaedah pengajaran konvensional seperti syarahan. Hal ini membuktikan, pembelajaran yang berkesan bukan sahaja dirangsang oleh kemahiran dan kecekapan pengajar, tetapi juga turut dipengaruhi oleh strategi pengajaran yang digunakan. Justeru, strategi pengajaran berpusatkan pelajar menerusi aktiviti pembelajaran berasaskan masalah atau PBM merupakan salah satu aktiviti P&P yang boleh diaplikasikan dalam proses P&P Bahasa Melayu bagi menarik minat pelajar untuk belajar.

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini dilaksanakan bertujuan untuk mencapai objektif kajian yang berikut:

1. Melihat aktiviti pembelajaran berasaskan masalah (PBM) yang dilaksanakan dalam P&P Bahasa Melayu.
2. Meneroka penerimaan pelajar terhadap aktiviti PBM yang dilaksanakan oleh pensyarah.
3. Menyatakan faedah yang diperoleh oleh pelajar setelah melaksanakan aktiviti PBM dalam P&P Bahasa Melayu.
4. Mengenal pasti masalah yang dihadapi semasa melaksanakan aktiviti PBM dalam P&P Bahasa Melayu.
5. Mengemukakan cadangan penambahbaikan aktiviti PBM dalam P&P Bahasa Melayu.

SOALAN KAJIAN

Sebanyak lima soalan kajian dibina bagi mencapai objektif kajian yang ditetapkan, iaitu:

1. Bagaimanakah aktiviti pembelajaran berasaskan masalah dilaksanakan dalam P&P Bahasa Melayu?
2. Bagaimanakah penerimaan pelajar terhadap aktiviti PBM yang dilaksanakan oleh pensyarah?
3. Apakah faedah yang diperoleh oleh pelajar daripada aktiviti PBM yang dilaksanakan dalam P&P Bahasa Melayu?
4. Apakah masalah yang dihadapi semasa melaksanakan aktiviti PBM dalam P&P Bahasa Melayu?
5. Apakah cadangan untuk penambahbaikan pelaksanaan aktiviti PBM dalam P&P Bahasa Melayu?

METODOLOGI

Dalam kajian ini, pengkaji menggunakan reka bentuk kualitatif yang melibatkan kaedah pemerhatian dan penerokaan serta temu bual mendalam. Pendekatan kualitatif didasari oleh andaian bahawa, makna atau realiti sesuatu fenomena merupakan dibina secara sosial oleh para pelaku yang terlibat dalam fenomena yang dikaji. Setiap makna atau pengetahuan yang diperoleh dalam kajian-kajian kualitatif merupakan bersifat holistik, pelbagai dimensi dan dinamik (Merriam 2009). Menerusi kajian kualitatif, pengkaji dapat meneroka dengan lebih mendalam berkaitan fenomena sebenar yang menjadi fokus dalam kajian ini. Seorang pensyarah Bahasa Melayu dan 21 orang pelajar Ijazah Sarjana Muda Pendidikan Bahasa Melayu telah dipilih secara bertujuan sebagai peserta dalam kajian ini. Pelajar yang dipilih merupakan para pelajar yang telah mengikuti aktiviti pembelajaran berasaskan masalah semasa proses P&P Bahasa Melayu.

Pengkaji sendiri merupakan instrumen utama dalam kajian ini. Rakaman video pengajaran dan audio temu bual bersama pelajar juga merupakan instrumen yang digunakan bagi membantu pengkaji memperoleh data. Data yang diperoleh kemudiannya dianalisis secara deskriptif dan ditranskripkan. Setelah transkrip pemerhatian dan temu bual dibuat, langkah seterusnya adalah dengan membuat ringkasan. Pengkaji terlebih dahulu membaca berulang kali verbatim pemerhatian dan temu bual bertujuan menggambarkan sesuatu fenomena secara ringkas. Proses membuat ringkasan memerlukan pengkaji membuat

pembacaan transkrip berulang kali. Pengkaji membaca berulang kali dan membuat pengasingan dengan mencari unit-unit makna dalam perkataan, frasa, ayat, cara pemikiran peserta kajian, dan perkara-perkara yang dapat dikesan berlaku ketika pemerhatian berlangsung. Pada masa yang sama, untuk memudahkan pemahaman, pengkaji meletakkan kod bagi setiap maklumat yang ditemui dan relevan dengan soalan kajian. Melalui ringkasan yang dibuat, pengkaji dapat membuat rumusan data mentah yang diperolehi. Rumusan ini kemudiannya disimpan dalam fail tertentu untuk memudahkan pengkaji mendapatkan data dan menggunakannya bagi tujuan analisis pada peringkat seterusnya.

Seterusnya, pengkaji membentuk kategori-kategori maklumat dan menentukan kod bagi setiap kategori. Kod merujuk kepada satu unit perkataan atau istilah yang mempunyai makna tertentu bagi mewakili sesuatu ayat atau perkataan yang berhubungan dengan kejadian yang dapat difahami. Kod-kod yang dibentuk dihimpunkan mengikut kategori yang bersesuaian. Menurut Weirisma (2000) proses menghimpunkan kod mengikut kategori tertentu boleh diumpamakan seperti membuat susunan ke atas himpunan barang yang bersepah atau berselerak. Kategori yang telah dibentuk boleh digabung atau dilihat perhubungannya sehingga menjadi satu kategori utama dikenali sebagai tema. Penganalisan data dalam kajian ini dilakukan secara deskriptif manakala pemaparan data dilakukan dalam bentuk deskriptif naratif, iaitu memperihalkan semula perkara yang diperkatakan oleh peserta kajian. Selain itu, pemaparan data juga disokong oleh petikan verbatim untuk menyokong penjelasan dan huraian pengkaji.

DAPATAN KAJIAN

Dapatan 1: Pelaksanaan Aktiviti Pembelajaran Berasaskan Masalah

Dapatan ini menghuraikan pelaksanaan aktiviti PBM yang dilaksanakan dalam P&P Bahasa Melayu. Berdasarkan pemerhatian, pengkaji mendapati bahawa, pensyarah telah menjalankan aktiviti pembelajaran berasaskan masalah dengan melaksanakan beberapa proses tertentu, iaitu pembentukan kumpulan, mengenal pasti masalah, menjana idea dan merancang pelan tindakan serta pembentangan.

a. Pembentukan Kumpulan

Pada peringkat awal, pensyarah meminta pelajar membentuk kumpulan masing-masing. Dalam proses penentuan ahli

kumpulan, pensyarah memberi autonomi kepada para pelajar untuk menentukan kumpulan dan ahli kumpulan masing-masing. Walau bagaimanapun, pensyarah sendiri yang menetapkan had bilangan ahli sesebuah kumpulan. Hal ini bertujuan memberikan peluang kepada pelajar memilih sendiri rakan-rakan mereka yang boleh bekerjasama dalam melaksanakan tugas mereka. Pemilihan ahli kumpulan secara autonomi ini turut dipersetujui dan disukai oleh para pelajar. Para pelajar menyatakan penentuan sendiri ahli kumpulan masing-masing, dapat memudahkan mereka melaksanakan tugas yang diberikan. Petikan temu bual berikut merupakan maklum balas yang diberikan oleh pelajar:

1. *“Sebenarnya kami diberikan kebebasan untuk mencari ahli kumpulan sendiri, tetapi berdasarkan limit ataupun had ahli dalam sesuatu kumpulan tu ditetapkan oleh Dr. sendiri”.* [P1/TBK1/28(619-622)]
2. *“Saya lebih selesa untuk memilih ahli kumpulan sendiri”.* [P9/TBK3/45(1010-1011)]
3. *“Bagi saya, saya lebih suka pensyarah bagi autonomi kepada kita sebab pertamanya, macam kawan-kawan cakap kerjasama...kita akan pilih rakan yang kita boleh buat dia berbincang secara senanglah kita nak berjumpa”.* [P7/TBK3/46(1030-1037)]
4. *“Bagi saya memilih ahli kumpulan tu kita yang tentukan, bukannya pensyarah yang menentukan sebabnya daripada pelajar itu, yang boleh tahu kawan ni ok tak buat tugas”.* [P11/TBK4/22(488-491)]
5. *“Kalau yang pembinaan kumpulan, memang kita yang cari sendiri, pelajar pilih sendiri”.* [P12/TBK5/24(540-541)]
6. *“Pemilihan ahli kumpulan tu, Dr. menyerahkan tanggungjawab tu kepada kami sendiri untuk membuat pilihan kerana mungkin hal ini memudahkan kami sendiri untuk berkomunikasi antara satu sama lain sebab kami dah kenal, jadi memudahkan untuk kami membuat tugas kumpulan.”* [P14/TBK5/40(889-893)]
7. *“Dr. memberikan autonomi kepada pelajar untuk tentukan ahli kumpulan sendiri...beliau cuba untuk memberi peluang kepada kita untuk memilih rakan yang baik untuk kita buat tugas...”* [P17/TBK7/40(897-902)]
8. *“Kita pilih ahli kumpulan sendiri...pensyarah memberi kita peluang untuk mengatur sendirilah, autonomi sendiri”.* [P20/TBK8/38(843-852)]

9. “...Memang kami diberi autonomi untuk tentukan sendiri, cuma sebagai pensyarah beliau bertindak sebagai pemantau dan juga pembimbing.”[P21/TBK8/38(854-857)]
10. “Memang kami diberikan autonomi menentukan sendirilah untuk menentukan ahli kumpulan.” [P19/TBK8/38(863-865)]

b. Mengenal Pasti Masalah

Pada peringkat yang kedua, setelah pembentukan ahli kumpulan selesai, pensyarah memberikan senario dan masalah kepada setiap pelajar. Dalam aktiviti PBM, para pelajar diberikan satu masalah atau situasi sebenar dan para pelajar diminta untuk menyelesaikannya. Setiap kumpulan mendapat senario permasalahan dan arahan tugas yang sama. Pensyarah memberikan arahan dengan jelas perkara yang perlu dilakukan oleh pelajar. Dalam aktiviti ini, para pelajar diminta membincangkan isu kelemahan graduan IPT menguasai bahasa Inggeris sehingga menjejaskan peluang pekerjaan. Para pelajar diberikan peranan yang berbeza dan perlu mendapatkan maklumat daripada pelbagai sumber untuk menyelesaikan isu yang ditimbulkan. Catatan pemerhatian berikut merupakan contoh arahan tugas yang diberikan oleh pensyarah:

Contoh: Data Pemerhatian

***Pensyarah:** Bincangkan pendapat kamu. Kalau pendapat kamu yang kamu bincangkan masa pembentangan nanti dua minggu akan datang, satu minggu kamu persediaan, bincangkan pendapat, berikan alasan dan cadangan kamu. Kamu setuju, kenapa? Kamu tak setuju, kenapa? Beri cadangan kamu. Sertakan rujukan jangan lupa mana kamu rujuk semua tu.*

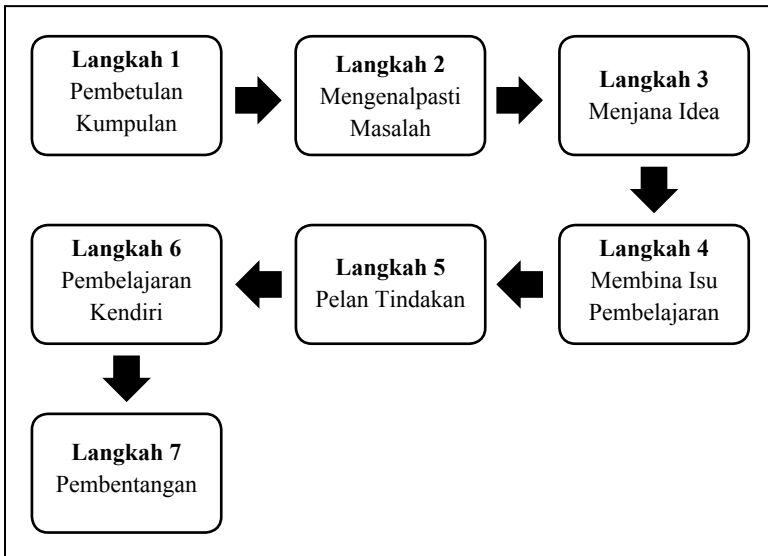
Catatan Pemerhatian: Setelah selesai menyampaikan kuliah, PK memberikan tugas kepada pelajar. Tugas yang diberikan merupakan tugas yang berbentuk PBM (pembelajaran berasaskan masalah). PK memberikan arahan tugas kepada pelajar dan pelajar diberi tempoh seminggu untuk mencari maklumat dan menyempurnakan tugas tersebut. Pembentangan dapatan kajian akan dilaksanakan pada minggu ke-11.[Pemerhatian32/M9/KC/22(524-535)]

c. Menjana Idea Dan Merancang Pelan Tindakan

Seterusnya, setelah pensyarah memberikan arahan tugas kepada pelajar, pelajar diberikan tempoh masa selama satu minggu untuk menyelesaikan tugas yang diberikan. Pelajar perlu menjana idea dan merancang pelan tindakan masing-masing untuk mencari maklumat, sama ada melalui kaedah lapangan, temu bual atau membuat rujukan daripada sumber seperti buku, jurnal, internet ataupun daripada organisasi-organisasi tertentu.

d. Pembentangan

Akhirnya, pada peringkat akhir pelaksanaan PBM, pelajar perlu membentangkan dapatan mereka. Setiap kumpulan pelajar diberi masa selama 30 minit untuk membentangkan dapatan tugas mereka sama ada dalam bentuk perdebatan ataupun perbahasan. Dalam aktiviti ini, para pelajar perlu menyampaikan maklumat yang telah diperoleh kepada para pelajar lain dan perlu mempertahankan hujah masing-masing. Sesi soal jawab antara pelajar dan kumpulan yang membentang turut diadakan. Di samping itu, pada akhir sesi, pelajar bersama dengan pensyarah sama-sama membuat kesimpulan tentang isu dan topik yang dibincangkan.

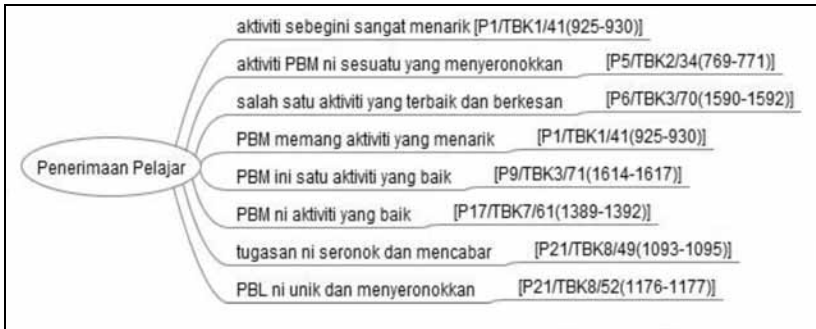

Rajah 1 Proses PBM dalam P&P BM

Dapatan 2: Penerimaan Pelajar

Dapatan kajian yang kedua menjelaskan penerimaan pelajar terhadap aktiviti PBM. Berdasarkan soalan temu bual yang diajukan kepada pelajar berkaitan persepsi mereka terhadap aktiviti PBM yang dilaksanakan dalam proses P&P, pelajar menyatakan aktiviti PBM merupakan aktiviti yang menarik, menyeronokkan, aktiviti P&P yang baik dan mencabar. Petikan temu bual berikut merupakan kenyataan daripada pelajar:

1. *“Sebenarnya aktiviti sebegini sangat menarik, sebab kita tidak hanya mendengar pandangan daripada pensyarah semata-mata, tapi kita juga berpeluang untuk mendengar pandangan daripada rakan-rakan lain, kita berpeluang untuk memberikan pendapat kita sendiri...”* [P1/TB1/41 (925-930)]
2. *“Bagi saya aktiviti pembelajaran berasaskan masalah ni sesuatu yang menyeronokkan”* [P5/TBK2/34(769-771)]
3. *“Saya merasakan bahawa aktiviti yang melibatkan PBM ni salah satu aktiviti P&P yang terbaik dan berkesan dalam menerapkan sesi P&P yang berpusatkan pelajar”.* [P6/TBK3/70(1590-1592)]
4. *“Aktiviti PBM ni satu aktiviti yang sangat menarik sebab dalam PBM ni dalam kumpulan kita cuba selesaikan masalah itu, kita cari jalan macam mana nak selesaikan...”*
[P7/TBK3/70(1580-1582)]
5. *“Pada saya PBM memang aktiviti yang menarik sebab dia boleh merangsang pelajar yang tidak pernah bercakap untuk bercakap, bila ada hujah tu, dia akan cuba untuk bercakap...”*
[P9/TBK3/71(1614-1617)]
6. *“Bagi pandangan saya sendiri, pembelajaran berasaskan masalah atau PBL ini salah satu aktiviti yang baik...”* [P18/TBK7/60(1370-1371)]
7. *“PBL ni aktiviti yang baik sebab bila bahasa tu sendiri ada banyak isu, jadi kita di sini dapat cangkil pelbagai maklumat lagi daripada isu yang ada”* [P17/TB7/61(1389-1392)]
8. *“Bagi saya tentang tugasan ni seronok dan mencabar sebab saya pun antara orang yang suka bertekak, berdebat boleh juga.”* [P21/TBK8/49(1093-1095)]
9. *“...yang saya faham PBL ni amat unik dan menyeronokkan.”*
[P21/TBK8/52(1176-1177)]

Rajah 2 Maklum Balas Pelajar Terhadap Aktiviti PBM

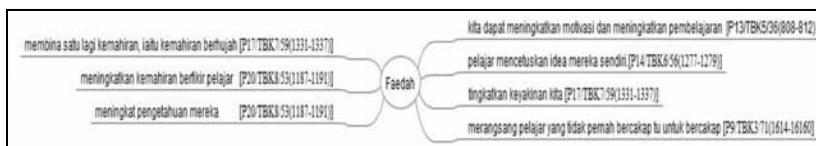
Berdasarkan dapatan tersebut dapat dinyatakan bahawa aktiviti PBM merupakan aktiviti P&P yang menarik. Aktiviti PBM ini boleh diterapkan dalam pengajaran Bahasa Melayu agar proses P&P yang membosankan dan bercorak konvensional dapat dikurangkan. Dapatan kajian ini selari dengan dapatan kajian Hussain et.al (2006) yang menyatakan aktiviti PBM merupakan aktiviti P&P yang mempunyai ciri mencabar, berguna, berkesan, menyeronokkan, tidak membebankan, tidak membosankan serta memberi banyak pengalaman kepada pelajar. Ciri-ciri tersebut secara tidak langsung dapat menjadikan proses pembelajaran pelajar menjadi lebih bermakna dan dapat memberi sumbangan positif kepada proses pembelajaran pelajar terutama dalam proses P&P Bahasa Melayu.

Dapatan 3: Faedah Aktiviti PBM

Dapatan kajian yang ketiga menghuraikan faedah aktiviti PBM yang telah dilaksanakan. Hasil kajian menunjukkan aktiviti PBM yang dilaksanakan oleh pensyarah telah memberi manfaat kepada pelajar. Para pelajar menyatakan aktiviti PBM dapat meningkatkan motivasi mereka untuk belajar, menggalakkan pemikiran kreatif dan kritis, memberi peluang kepada pelajar untuk mencetuskan idea, pelajar memperoleh maklumat yang banyak tentang isu yang dibincangkan, meningkatkan keyakinan diri, membina kemahiran berhujah serta menggalakkan pelajar yang pasif untuk melibatkan diri untuk berhujah. Berikut respons daripada pelajar:

1. *“Aktiviti pembelajaran berasaskan masalah ini sangat perlu diteruskan kerana dari situlah kita dapat meningkatkan*

- motivasi dan meningkatkan pembelajaran kita dalam suatu perkara yang skopnya lebih besar. Kita tahu dengan lebih terperinci lah.*” [P13/TBK5/36(808-812)]
2. *“Pembelajaran berasakan masalah ni sememangnya sesuaiilah untuk pelajar mencetuskan idea mereka sendiri.”* [P14/TBK6/56(1277-1279)]
  3. *“Faedah utama dari segi maklumat lah, banyak maklumat lah kita cari sebab kita cuba untuk memahami isu tersebut, jadi kita dapat banyak maklumat dari situ.”* [P17/TBK7/59-1326-1329)]
  4. *“Faedah lain. Contoh keyakinan diri, macam mana kita nak tingkatkan keyakinan kita untuk bentang hujah...maknya di sini membina satu lagi kemahiran, iaitu kemahiran berhujah.”* [P17/TBK7/59(1331-1337)]
  5. *“Melalui pembelajaran berasaskan masalah ni, melalui perdebatan tu sendiri dapat meningkatkan kemahiran berfikir pelajar juga meningkat pengetahuan mereka sendiri.”* [P20/TBK8/53(1187-1191)]
  6. *“Pensyarah sendiri memberikan isu atau masalah kepada pelajar dan membolehkan pelajar itu berfikir secara kreatif dan kritis untuk menyelesaikan sesuatu isu itu.”* [P6/TBK3/70(1593-15960)]
  7. *“Pada saya PBM memang aktiviti yang menarik sebab boleh merangsang pelajar yang tidak pernah bercakap tu untuk bercakap.”* [P9/TBK3/71(1614-16160)]

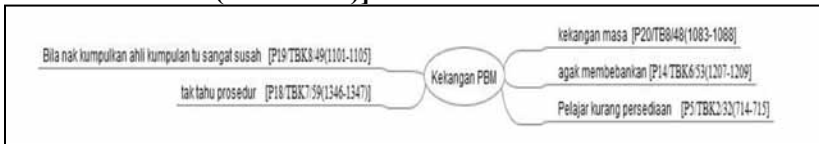

Rajah 3 Faedah yang Diperoleh Oleh Pelajar

Dapatan 4: Masalah Yang Dihadapi

Walaupun aktiviti PBM merupakan aktiviti P&P yang digemari oleh pelajar, namun masih terdapat kekangan yang timbul semasa aktiviti PBM dilaksanakan. Antara kekangan yang dihadapi oleh pelajar ialah kekangan masa, pelajar kurang faham dengan kehendak tugas dan cabaran untuk mendapatkan data. Berikut merupakan kenyataan pelajar:

1. “Dr. bagi tugas ni dekat dengan pilihan raya kan? Jadi, kita tahulah kalau kita nak temu bual dengan orang luar pun mungkin ada masalah, kekangan masa kan? Tapi alhamdulillah kami dapat menyelesaikannya walaupun tidak semua yang dapat menemu ramah tokoh itu, hanya wakil...” [P20/TB8/48(1083-1088)]
2. “Memang ia agak membebankan sebab dah minggu kesembilan kan? Masa tu kita baru je habis cuti kan? Memang agak terbeban juga lah.” [P14/TBK6/53(1207-1209)]
3. “Pelajar kurang persediaan ketika ini, saya akui macam kami pun kurang persediaan.” [P5/TBK2/32(714-715)]
4. “Bila nak kumpulkan ahli kumpulan tu sangat susah dan bila nak dapatan tu juga sangat susah. Lagipun kami buat temu ramah tu di hari Jumaat, last sekali.” [P19/TBK8/49(1101-1105)]
5. “...mungkin waktu tu kami yang kumpulan pertama bentang, jadi pelajar tak tahu prosedur nak bentang tu.” [P18/TBK7/59(1346-1347)]

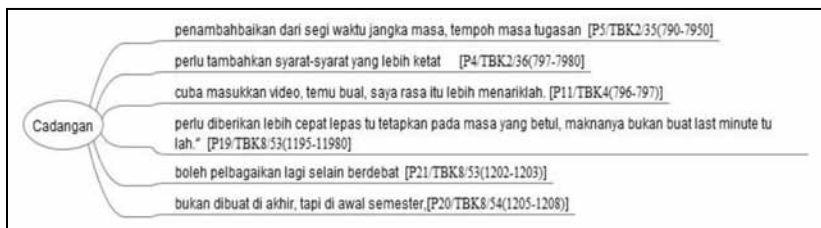
Rajah 4 Kekangan PBM

Berdasarkan dapatan tersebut, pengkaji mendapati bahawa untuk melaksanakan aktiviti PBM, perancangan yang teliti dan masa yang sesuai perlu dititikberatkan oleh pensyarah. Hal ini demikian kerana, dengan adanya perancangan yang lebih sistematik tentunya aktiviti PBM dapat dilaksanakan dengan lebih baik dan teratur. Dalam pada itu, komitmen antara ahli kumpulan juga perlu dititikberatkan. Menurut Hafiza (Sharifah Faizah dan Sharifah Nor Puteh, 2011) semasa aktiviti PBM dilaksanakan, setiap pelajar atau ahli kumpulan bertanggungjawab untuk menghormati setiap ahli dalam kumpulan, menepati masa, menyatakan atau melontarkan idea secara terbuka, sensitif terhadap keperluan pembelajaran rakan kumpulan, berlaku berkomunikasi sesama ahli kumpulan dan fasilitator. Dengan mengambil kira perkara-perkara tersebut, diharapkan aktiviti PBM yang dilaksanakan secara berkumpulan akan menjadi lebih menarik dan sistematik.

Dapatan 5: Cadangan Penambahbaikan Daripada Pelajar

Dapatan kajian seterusnya menyatakan cadangan penambahbaikan aktiviti PBM yang dicadangkan oleh para pelajar sendiri bersesuaian dengan kehendak dan situasi mereka.

1. *“Pada pendapat saya penambahbaikan dari segi waktu jangka masa, tempoh masa tugasan tu perlu disediakan...kami patut diberikan masa yang lebih lah supaya kami betul-betul bersedia dan bila tempoh masa singkat, hujah yang diberikan pun tidak teratur.”* [P5/TBK2/35(790-7950)]
2. *“Penambahbaikan tu saya rasa perlu tambahkan syarat-syarat yang lebih ketat.”* [P4/TBK2/36(797-7980)]
3. *“Penambahbaikan yang perlu dibuat ialah cuba masukkan video, temu bual, saya rasa itu lebih menariklah.”* [P11/TBK4(796-797)]
4. *“Saya rasa masa perlu dijalankan dengan betul dan ataupun perlu diberikan lebih cepat lepas tu tetapkan pada masa yang betul, maknanya bukan buat last minute tu lah.”* [P19/TBK8/53(1195-11980)]
5. *“Kita boleh pelbagaikan lagi selain berdebat kita boleh buat aktiviti dengan pihak luar.”* [P21/TBK8/53(1202-1203)]
6. *“Saya rasa kalau diperbanyakkan ataupun bukan dibuat di akhir, tapi di awal semester, maknanya di awal semester tu dah ada tajuk-tajuknya banyakan sesi perdebatan, macam ni.”* [P20/TBK8/54(1205-1208)]

Rajah 5 Cadangan Pelajar

PERBINCANGAN

Berdasarkan dapatan kajian, kajian mendapati bahawa, perancangan yang teliti perlu dilakukan oleh pensyarah sebelum melaksanakan

aktiviti PBM. Hal ini demikian kerana, dalam konteks ini pensyarah memainkan peranan yang berbeza daripada pendekatan pembelajaran biasa. Melalui aktiviti ini, pensyarah perlu menentukan kandungan pengetahuan dan kemahiran yang harus dibina oleh pelajar semasa menyelesaikan masalah. Pensyarah juga perlu membimbing para pelajar namun, pensyarah tidak perlu memberikan jawapan untuk semua perkara. Pelajar diberi peluang sepenuhnya untuk berfikir dan mengeluarkan idea masing-masing. Selain itu juga, dalam aktiviti PBM, pensyarah bukan lagi merupakan satu-satu sumber ilmu atau rujukan oleh pelajar. Sebaliknya, pelajar boleh mendapat maklumat dan pengalaman dari sumber-sumber yang lain. Dalam konteks ini Boud dan Felitti (Ousey, 2003) menyatakan proses PBM merupakan satu falsafah baharu dalam proses P&P. Dalam persekitaran PBM, pelajar digalakkan membincangkan masalah, berfikir, berkongsi idea melalui penerangan dan melaksanakan pembentangan. Manakala, pelajar dalam kumpulan lain berpeluang untuk menyoal bagi mendapatkan penjelasan (Davidson dan Warsham 1992; Weisinger 2003). Hal ini bermaksud, aktiviti PBM dapat membantu pelajar mencapai tahap pembelajaran yang spesifik dan menjadikan mereka sebagai pelajar yang berkebolehan dan berkemampuan.

Di samping itu, maklum balas daripada para pelajar jelas menunjukkan aktiviti PBM yang telah dilaksanakan oleh pensyarah telah memberi kesan positif terhadap pembelajaran pelajar serta menggalakkan pemikiran kritis dan kreatif para pelajar. Dapatan ini selari dengan kenyataan Albanese dan Mitchell; Vernon dan Blake (1993) yang menyatakan PBM didapati berkesan dalam menggalakkan berfikir aras tinggi. Manakala, kajian Yuzhi (2003) juga turut mendapati bahawa, PBM menggalakkan pelajar belajar aras tinggi, mengembangkan pemikiran kritis dan kreatif melalui penjaan soalan-soalan dan perkara sebenar yang perlu dipelajari. Selain itu, aktiviti PBM yang dilaksanakan secara berkumpulan dapat memberi peluang kepada para pelajar untuk bekerja secara kolaboratif untuk menyelesaikan sesuatu masalah dan seterusnya dapat meningkatkan motivasi pelajar untuk mengikuti pembelajaran. Menurut Wan Izzudin dan Wan Hasni (1991), aktiviti berkumpulan akan menimbulkan suasana yang baik untuk belajar dan menimbulkan suasana persaingan yang diperlukan untuk meningkatkan semangat dan motivasi. Di samping itu, aktiviti PBM yang dijalankan juga secara tidak langsung menjadikan para pelajar bertanggungjawab terhadap pembelajaran mereka sendiri dan menjadikan mereka lebih berdikari.

Selain itu, kajian turut mendapati, aktiviti PBM merupakan aktiviti P&P yang digemari oleh pelajar. Dapatan kajian mendapati pelajar menunjukkan sikap positif terhadap aktiviti ini. Dapatan ini selari dengan dapatan kajian Khairiyah Mohd Yusof (2005) yang mendapati bahawa, sikap pelajar terhadap PBM amat memberangsangkan. Namun demikian, para pelajar merasakan jika diberikan tempoh masa yang lebih lama, mereka boleh menghasilkan sebuah pembentangan yang lebih baik. Selain itu, para pelajar turut mencadangkan agar aktiviti PBM pada masa akan datang boleh dijalankan pada awal semester. Hal ini demikian kerana, para pelajar akan lebih bersedia dan dapat melaksanakan aktiviti tersebut dengan lebih baik. Seterusnya, pelajar juga mencadangkan agar pelaksanaan aktiviti PBM boleh dipelbagaikan pada sesi akan datang, iaitu tidak terbatas kepada aktiviti perdebatan dan perbahasan sahaja. Pelajar turut mencadangkan agar alat bantu mengajar seperti video dan rakaman temu bual digunakan agar dapat membantu menjadikan aktiviti PBM menjadi lebih menarik.

IMPLIKASI KAJIAN DAN KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, dapat dinyatakan bahawa kajian ini memberi implikasi terhadap proses pembelajaran pelajar, pendidik Bahasa Melayu dan juga Bahagian Kurikulum. Pelajar didapati lebih seronok mengikuti sesi P&P kerana aktiviti PBM memberi autonomi dan peluang kepada para pelajar menyatakan pendapat mereka sendiri. Dalam pada itu, para pendidik Bahasa Melayu, sama ada guru mahupun pensyarah, disarankan agar melaksanakan aktiviti PBM dalam pengajaran mereka. Hal ini demikian kerana, aktiviti PBM bukan sahaja dapat melatih para pelajar berfikir dengan lebih kritis dan kreatif, tetapi juga dapat menggalakkan pelajar melibatkan diri secara aktif dalam sesi P&P. PBM yang merupakan aktiviti pembelajaran yang berasaskan dunia sebenar secara tidak langsung dapat memberi motivasi kepada pelajar untuk belajar, serta membantu dari segi kepelbagaian cara pelajar belajar. Hal ini secara tidak langsung membolehkan pelajar bertanggungjawab atas pembelajaran sendiri.

Sehubungan dengan itu, Bahagian Kurikulum diharapkan dapat menyarankan kepada para pendidik Bahasa Melayu agar menekankan aktiviti PBM dalam pengajaran mereka. Bagi para pendidik yang masih kurang jelas tentang aktiviti PBM ini, mereka digalakkan mengikuti latihan ataupun kursus jangka pendek berkaitan PBM. Dengan yang

demikian, diharap dapat membantu memberi kefahaman yang lebih mendalam kepada mereka tentang pelaksanaan aktiviti PBM dalam P&P. Di samping itu, para pendidik Bahasa Melayu juga perlu kreatif dan bijak dalam memilih dan menentukan kaedah pengajaran agar dapat menarik minat pelajar untuk mengikuti pembelajaran. Para pendidik harus mampu memainkan peranan sebagai pembimbing dan pemudah cara yang dapat mencetuskan pemikiran pelajar, memandu dan membimbing pelajar membuat pembelajaran sendiri, merangsang pembelajaran kreatif dan kritis serta berupaya membina kemahiran berfikir dalam kalangan pelajar.

Sebagai kesimpulannya, dapatan kajian mendapati aktiviti PBM merupakan salah satu aktiviti yang menarik untuk diaplikasikan dalam P&P Bahasa Melayu. Aktiviti PBM menerusi kaedah pengajaran berpusatkan pelajar merupakan satu aktiviti yang praktikal untuk dilaksanakan bagi memaksimumkan proses belajar pelajar dan dapat memberi peluang kepada pelajar membuat keputusan mengenai pembelajaran sepanjang hayat. Dalam pada itu, kajian ini juga mendapati bahawa aktiviti PBM dapat memberikan tahap kefahaman yang mendalam kepada pelajar tentang sesuatu isu dan masalah serta dapat meningkatkan kemahiran komunikasi pelajar. Umum sedia maklum bahawa cara dan gaya belajar seseorang pelajar di dalam kelas sememangnya pelbagai dan berbeza mengikut kategori pelajar, suasana belajar, bahan yang diajar dan sebagainya. Oleh itu, pendidik Bahasa Melayu perlu memainkan peranan yang aktif dalam meningkatkan mutu pengajaran, iaitu dengan cara mempelbagaikan kaedah pengajaran agar dapat memastikan setiap pelajar seronok mengikuti sesi P&P, seterusnya dapat mencapai kecemerlangan dalam pembelajaran mereka dan membantu melahirkan modal insan yang berketerampilan dan berilmu.

RUJUKAN

- Afandi Ahmad. (2006). A first attempt of PBL in microelectronic course (BKE 4423) for computer engineering undergraduates at KUiTTTHO. Seminar PBM KUiTTTHO 2006.
- Berhannudin Mohd Salleh, Denmark, Husain Othman, Ahmad Esa, Asri Selamat & Abdullah Sulaiman. (2009). Problem based learning across

- diverse engineering disciplines at UTHM. *International Journal of Learner Diversity*, 113-126.
- Cardellini, L. (2002). An interview with Richard M, Felder, *Journal of Science Education*, 3(2): 62-65.
- Graff, E. & Kolmos, A. (2003). Characteristic of problem-based learning. *International Journal of Engineering Education*, 19 (5): 657-662.
- Hussain Othman, Abdullah Sulaiman, Burhanuddin Mohd Salleh & Syed Muhammad Dawilah al-Edrus. (2009). *PBL Pembangunan Komuniti Lestari*. Johor Darul Takzim: Penerbit Universiti Tun Hussien Onn Malaysia.
- Juliawati Ibrahim. (2006). *Gaya pengajaran guru bahasa daerah Hulu Langat: Satu kajian tinjauan*. Kertas Projek Sarjana Pendidikan, Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Khairiyah Mohd Yusof. (2005). *Problem-based Learning: A Universiti Teknologi Malaysia Experience*. Active learning Task Force. Universiti Teknologi Malaysia. Publications.
- Merriam, S.B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Nabishah Mohamad, Fariyah Hj. Suhaimi, Srijit Das, Abdus Salam, Siti Mariam Bujang, Mohamad Arif Kamarudin, Harlina H. Siraj, Wan Zuriah WN. (2009). Problem based learning facilitation: New challenges to higher education educators. *International Medical Journal* 16(4):243-246.
- Norlela Abdullah. (2007). *Penyerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran Bahasa Melayu di sekolah menengah*. Kertas Projek Sarjana Pendidikan, Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Nor Razah Lim. (2006). *Penggunaan teknik penyoalan lisan dalam kalangan guru Bahasa Melayu*. Kertas Projek Sarjana Pendidikan, Fakulti Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Nur Fadzilah Othman. (2010). *Tahap Penggunaan Aplikasi Web 2.0 Dalam Kalangan Pelajar Institusi Pengajian Tinggi Awam Di Malaysia*. Tesis Sarjana. Universiti Teknologi Malaysia.
- Sharifah Faizah Syed Husin dan Sharifah Nor Puteh. (2011). *Pembelajaran berasaskan masalah dalam pendidikan teknikal*. Dlm Transformasi dan inovasi dalam pendidikan: Fakulti pendidikan, UKM.
- Syakirah Shamsudin. (2011). *Pembelajaran berasaskan masalah (PBM)*. Dlm Nurulhuda Abdul Rahman. *Strategi dan kaedah pengajaran dan pembelajaran*. Selangor: Pearson Malaysia Sdn Bhd.
- Ousey, K. (2003). The first year of a problem-based learning curriculum. *Nursing standard* February 12/17/ no 22.
- Shipra Vidya. (2009). The problem-based learning model for teaching entrepreneurship. Dlm. Tan O.S.(pnyt.). *Problem-based learning and creativity*. Singapore: Thomson Asia Pte Ltd.

- Torp, L. & Sage, S. (2002). *Problems as possibilities: Problem-based learning for K-16 education*. 2nd edition. Alexandria. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Uden L. & Beaumont C. (2006). *Technology and problem based learning*. Information Science Publishing, London, UK.
- Wan Izzuddin Wan Sulaiman & Wan Hasni Wan Sulaiman. (1991). *Strategi belajar yang berkesan siri motivasi dan kecemerlangan II*. Kuala Lumpur: SABHA-DTP.
- Wiersma, W. (2000). *Research methods in education*. 7th Edition. Boston: Allyn and Bacon.
- Yuzhi. (2003). *Using problem based learning in teaching analytical chemistry*. College of Chemistry and Engineering. Hunan University. The China papers.
- Zamri Mahamod & Nur Aisyah Mohamad Nor. (2011). Persepsi guru tentang penggunaan aplikasi multimedia dalam pengajaran komponen sastra Bahasa Melayu. *Gema Online Journal of Language Studies Volume 11(3) September 2011*.